

Stortinget «slår fast at tortur og umenneskelig behandling er absolutt forbudt, og at dette forbudet aldri kan fravikes...vi (er) forpliktet til å forby, forebygge og straffeforfølge all bruk av tortur...»
Innst. 325 S (2019-2020)

FN Special Rapporteur on Torture [bannlyste tvangsbehandling 4 mars 2013](#)

Høring - Utredning om inkorporering av FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i norsk lov: Slutt med tortur

Det juridiske [ekspertutvalget om inkorporering av CRPD i norsk lov](#) som leverte sin innstilling i januar, var delt i synet på hvorvidt konvensjonen skal inkorporeres i norsk lov eller ikke. Juristen som dissenterte, mente endringer i norsk lovgivning kan være en bedre løsning, og uttrykte skepsis til å innføre varige rettigheter frikoplet politiske vurderinger og med forrang til norsk lov.

Sammenfatning: Både tvang og tvangsmedisinering er ifølge lovforarbeidene i et spenningsforhold til tortur. Men psykiatrisk praksis har i [20 årtier](#) ignorert tvangsreduksjon. [Ulovlig](#) tvangsmedisinering fortsetter pga. [svikt i tilsynet](#) og [manglende domstolprøving](#). Å gi etter ville være et svik mot forpliktelsen å beskytte mot «tortur og umenneskelig behandling (som) er absolutt forbudt, og at dette forbudet aldri kan fravikes». Derfor må CRPD inkorporeres i menneskerettsloven.

Stortingets vedtak

Stortingsmelding [St.meld. nr. 21 \(1999-2000\) Menneskeverd i sentrum](#) er en handlingsplan om menneskerettigheter som tar utgangspunkt i «Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 3 slår fast at ingen må bli utsatt for tortur eller for umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Forbudet i artikkel 3 har stor betydning i en menneskerettslig vurdering av forholdene for pasienter under tvungent psykisk helsevern.» «Regjeringen er bekymret over den forholdsvis omfattende bruken av tvang i norsk psykiatri. Reduksjon i bruken av tvang i psykiatrien er derfor et viktig mål for Regjeringen ... Regjeringen vil etablere dialog med det faglige miljøet, tjenestene, fylkeskommunene og brukerne, for å skape felles forståelse for innholdet av tvangsreglene i psykiatrien med sikte på å redusere bruken av tvang.»

På basis av «[Handlingsplanen om menneskerettigheter](#)» krever Opptrappingsplanen for psykisk helse [Ot. Prp. Nr. 11 \(1998-1999\)](#) «Når det gjelder gjennomføring av psykisk helsevern har lovutkastet noen bestemmelser som har stor relevans i forhold til art 3 i EMK (forbud mot tortur). Vilkår for tvang er ifølge § 3-3 psykisk helsevernloven (phvl) «Pasienten har en alvorlig sinnslidelse og etablering av tvungent psykisk helsevern er nødvendig for å hindre at vedkommende på grunn av sinnslidelsen (...) får sin utsikt til helbredelse eller vesentlig bedring i betydelig grad redusert, eller det er stor sannsynlighet for at vedkommende i meget nær framtid får sin tilstand vesentlig forverret».

[§ 4-4 psykisk helsevernloven](#) lyder: «Behandlingstiltak kan bare igangsettes og gjennomføres når de med stor sannsynlighet kan føre til helbredelse eller vesentlig bedring av pasientens tilstand, eller at pasienten unngår en vesentlig forverring av sykdommen.» I [§ 4-2](#) phvl heter det at i de tilfeller der det er adgang til bruk av «restriksjoner og tvang, skal disse tiltak innskrenkes til det strengt nødvendige.» «(F)ormål med reglene (i [psykisk helsevernloven](#) er) å forebygge og begrense bruk av tvang.»

Manglende oppfølging av loven

Tvangsreduksjon ignorert: Tvangsinnleggelsene gikk opp 50%

Stortinget inviterte til en dialog med tjenesteytere. Men psykiatrisk praksis [saboterte](#) lovpålagt tvangsreduksjon:

Tvangsinnleggelsene gikk opp [50%](#) fra [5719](#) i 2001 til [8682](#) i 2020 [ti ganger så mye som Italia og Portugal](#) på tross av at det er lett å redusere tvang bare viljen trengs.

[NOU 2019: 14 Tvangsbegrensingsloven](#) dokumenterer i «kapitel 11.2.3 Kompetanse» at tvangsreduksjon er muliggjorte viljen er tilstede.

Men [Psykiatriens skandaløs menneskeretts- kunnskaps- og pasientfiendtlige høringsinnspill mot lovpålagt tvangsreduksjon](#) forsøker å legitimere sabotasjen.

Stortingets framsynte handlingsplan og opptrappingsplan å unngå et spenningsforhold til EMK art. 3 (forbud av tortur) fikk sterk internasjonal støtte. FN rapporteur mot tortur [bannlyste tvangsbehandling 2013](#) og CRPD-komiteen har inntatt et tolkningsstandpunkt som støtter FN rapporteur mot tortur ([CRPD/C/GC/1, avsnitt 42](#)).

Ulovlig tvangsmedisinering

I forarbeidene til lov om psykisk helsevern [Ot. Prp. Nr. 11 \(1998-1999\)](#) kapittel 8.4.6 var «Departementet (...) av den oppfatning at et **strengt faglig forsvarlighetskriterium**, krav om grundige forundersøkelser og et krav om «stor sannsynlighet» for at tvangsbehandlingen ville ha en positiv effekt, ville sikre mot overtredelse av EMK artikkel 3» (forbud mot tortur).

Det refereres til [Sivilombudsmannens \(SOM\) uttalelse 21.1.2019 \(2017/3156\)](#) "Fylkesmannens vedtak om tvangsmedisinering – krav om ««stor sannsynlighet kan føre til helbredelse eller vesentlig bedring i pasientens tilstand, eller at pasienten unngår vesentlig forverring av sykdommen».:

"Ettersom Fylkesmannen har lagt til grunn en uriktig forståelse av kravet til stor sannsynlighet og dermed en uriktig rettsanvendelse, er vedtakene om tvangsmedisinering ulovlige. Ombudsmannen ber dessuten Fylkesmannen vurdere hvordan det kan bøtes på den urett om er begått overfor klageren."

Denne ulovlige tvangsmedisinering har foregått i mange tiår.

Helsedirektoratet brukte [knep](#) for å [sabotere](#) Sivilombudet med å [feilinformere](#) Statsforvalteren. Domstolsprøving av tvangsmedisineringsvedtak var og er i praksis avskåret. Etter at Helsedepartementet har også vurdert at «[stor sannsynlighet](#)» ([phvl § 4-4](#)) for helbredelse ikke oppnås har Sivilombudet [5.11.21](#) igjen [oppfordret å slutte med tvangsmedisinering](#). [Fylkeslegen \(nå statforvalteren\) er nærmest et latterlig klageorgan](#). Både [NIM](#) og [LDO](#) etterlyser en vurdering av kunnskapsgrunnlaget for tvangsmedisinering i lys av menneskerettslige forpliktelser.

I [belteleggingsskandalen](#) framsto psykiatrien som [rettssikkerhestmessig katastrofeområde](#). Et tvangslovutvalg ble nedsatt, som foreslo utfasing av beltelegging, som skjedde i Island for 90 år siden.

[Tvangslovutvalget](#) tok ikke hensyn til manglende kunnskapsgrunnlag for tvangsmedisinering men motstanden i psykiatrien. «Utvalgets flertall har stor forståelse for et ønske om forbud ut fra det kunnskapsgrunnlaget som i dag foreligger om virkninger og bivirkninger. Et så radikalt grep vil imidlertid forutsette en gjennomgripende [omlegging av tjenestene](#)..Dette er ikke mulig å få til på kort sikt.»

Norsk psykiatrisk forening avviste allikevel forslaget og kom med an [skandaløs menneskeretts- kunnskaps- og pasientfiendtlige høringsinnspill mot lovpålagt tvangsbegrensning](#).

Mindretallets folkeretts- og menneskerettsfiendtlighet

Mindretallet bl.a. skriver at hans «uenighet med flertallet [hviler] på et mer generelt og grunnleggende rettslig hovedhensyn [...] Mitt generelle syn er at vi i Norge har gått for langt med å inkorporere konvensjoner med forrang».

Grunnlovens paragraf fastslår 2 at statsformen bygger på demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene. Videre

følger det av grunnlovens paragraf 92 at alle Statens myndigheter plikter å sikre menneskerettighetene. Grunnloven anerkjenner altså at demokrati og menneskerettigheter er gjensidig avhengige, og at demokratiet krever at noen grunnleggende verdier og forpliktelser må respekteres av politiske myndigheter uavhengig av politiske prosesser og flertallsbeslutninger. Dette er en del av bakteppet for at blant annet FNs barnekonvensjon og FNs kvinnediskriminering konvensjon har fått en særskilt status i menneskerettsloven slik at disse går foran annen norsk lov ved motstrid.

Tolkningserklæringene lyder bl. a. «Norge erklærer videre som sin forståelse at konvensjonen tillater tvungen omsorg og behandling av mennesker, herunder tiltak iverksatt for å behandle psykiske lidelser, når omstendighetene gjør slik behandling nødvendig som en siste utvei, og behandlingen er undergitt rettssikkerhetsgarantier». Dette er ikke overholdt i praksis. [Ulovlig tvangsmedisinering \(Sivilombudet 21.1.2019 \(2017/3156\)\)](#) forsetter ([Veronica Fjeld 2021](#)) pga. [svikt i tilsyn](#) og [fravær av domstolprøving \(Skjerlie 2020\)](#) uverdigg for et sivilisert rettssamfunn

Norge er allerede folkerettslig forpliktet og bunnet av signerte FN konvensjoner. Den nåværende tilstand er derfor et folkerettsbrudd.

Inkorporering nødvendig for at Stortingets lover respekteres

Stortingets framsynte handlingsplan og opptrappingsplan å unngå et spenningsforhold til EMK art. 3 (forbud av tortur) fikk sterk internasjonal støtte. FN rapporteur mot tortur [bannlyste tvangsbehandling 2013](#) og CRPD-komiteen har inntatt et tolkningsstandpunkt om at tvangsbehandling som er rettet mot personer med nedsatt funksjonsevne, utgjør en krenkelse av forbudet mot tortur og umenneskelig behandling, [Generell kommentar nr. 1, 2014, CRPD/C/GC/1](#), avsnitt 42.

Psykiatrisk praksis har ignorert lovpålagt tvangsauksjonere og ulovlig tvangsmedisinering fortsetter pga. manglende tilsyn. [Tvangsmedisinering er aldri prøvd rettslig](#).

Pasienters helse og [rettigheter hindres av psykiatriens endringsresistens](#) muliggjort av rettsusikkerhet.

Når den valgte dialog strategien feilet pga. motstand fra fagmiljøet tilsier torturforbudets absolutte karakter at CRPD inkorporeres i menneskerettsloven.

I [Innst. O. nr. 92 \(2002-2003\)](#) uttalte justiskomiteen: «Norge har gjennom flere tiår vært et foregangsland hva gjelder menneskerettighetsarbeid både nasjonalt og internasjonalt. For at vi også i fremtiden, med tyngde, skal kunne arbeide for at menneskerettighetene overholdes i utlandet, er det etter komiteens mening viktig at Barnekonvensjonen inkorporeres i norsk rett.» Det er nå 18 år siden CRPD ble vedtatt i FN, og 11 år siden Norge ratifiserte den og derfor er det folk med funksjonsnedsettelse tur nå. NOU 2023:13 *På høy tid anbefaler også at CRPD inkorporeres i menneskerettsloven.*

Rindal, ..5.24

Walter Keim

Netizen: <https://sites.google.com/site/walterkeim/home>

Stortinget om tortur

Stortinget «slår fast at tortur og umenneskelig behandling er absolutt forbudt ...vi (er) forpliktet til å forby, forebygge og straffeforfølge all bruk av tortur...»
Innst. 325 S (2019-2020)

Stortinget anbefalte tilsyn og lovendringer angående «tortur og umenneskelig behandling som isolasjon i fengslene» Innst. 325 S (2019-20)

Sivilombudsmannen (SOM) finner tvangsmedisinering ulovlig i 21.1.19. Stortinget støtter «riktig rettsanvendelse etter psykisk helsevernlov» Innst. 329 S (2019-2020) som er en plikt for å forebygge tortur og umenneskelig behandling ifølge Sivilombudet

Handlingsplan om menneskerettigheter

Stotingsmelding St.meld. nr. 21 (1999-2000)

Menneskeverd i sentrum:

- «Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 3 slår fast at ingen må bli utsatt for tortur eller for umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Forbudet i artikkel 3 har stor betydning i en menneskerettslig vurdering av forholdene for pasienter under tvungent psykisk helsevern.»
- Reduksjon i bruken av tvang i psykiatrien er derfor et viktig mål for Regjeringen ... Regjeringen vil etablere dialog med det faglige miljøet,

Sivilombud etterlyser at ulovlig tvangsmedisinering slutter

NOU 2019-14 oppfølging:

Dersom departementet mener at dagens praksis ved førstegangsmedisinering i realiteten er ulovlig, bør departementet snarest iverksette de tiltak som er nødvendige for å sikre at den ulovlige praksisen opphører og blir brakt i overensstemmelse med nasjonal rett og menneskerettslige krav.

Både LDO og NIM påpeker at kunnskapsgrunnlaget er svak og uklart derfor er det ikke tilstrekkelig å henvise til et pågående arbeid

Hatling et al. 2022: Hvorfor har vi ikke lyktes med å redusere tvangen i Norge?

Omfang av tvang

20 års reduksjon av tvang førte ikke fram, tvangsinnleggelsene økte fra 5719 til 8682 i perioden 2001 til 2020, dvs. 50%

2015 hadde Norge 150,9 tvangsinnleggelser per 100 000 mens Italia hadde 14,5 og Portugal 18,2

Danmark har mindre enn halvparten tvangsinnlagte personer og vesentlig mindre tvangsmedisinering dvs. bare 825 personer i 2019

Tvangsbruken i den tyske delstaten Baden-Württemberg gikk ned 2/3 del i tiden 2004 til 2019. Bare 0,6 % av pasientene tvangsmedisineres

Rettsikkerhetsskandale tvangsmedisinering

Paulsrudutvalg 2011: «tiden er overmoden for domstolsprøving av tvangsmedisinering etter tvisteloven kapittel 36»

Tvangslovutvalget NOU 2019: 14: «... rettsikkerhetsproblemene er så store ved tvangsmedisinering at det bør åpnes for søksmål etter kapittel 36

I EMDs rettspraksis er det, så vidt [NIM](#) kan se, ingen saker om spørsmålet tvangsmedisinering

Så vidt [ombudsmannen](#) kjenner til, har EMD ikke avsagt dommer i tiden etter ikrafttreddelsen av CPRD

Tvangsmedisinering ikke prøvd rettslig ([Skjerlie 2020](#))

Tolkningserklæring CRPD

Norske myndigheter anser det å anvende tvungent vern og tvungen behandling ovenfor pasienter med alvorlig sinnslidelse er forenlig med CRPD «forutsatt at det er strengt nødvendig og med garantier for rettssikkerhet»

- [Veronica Fjeld 2021](#). Tvangsmedisinering: Fungerende rett avviker fra gjeldende rett
- [Marita Skjerlie 2020](#): Tvangsmedisinering aldri prøvd rettslig i domstolene

At vedtakene er i praksis rettsstridig og uten domstolkontroll er en rettsstat uverdlig.

FN's konvensjon om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne CRPD

CRPD skal fremme, verne om og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter

CRPD Artikkel 15 omhandler «Frihet fra tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff»

CRPD-komiteen, har inntatt et tolkningsstandpunkt om at tvangsbehandling som er rettet mot personer med nedsatt funksjonsevne, utgjør en krenkelse av forbudet mot tortur, Generell kommentar nr. 1, 2014, CRPD/C/GC/1, avsnitt 42

Tvang skal erstattes med «supported decision making»